

Lakialoite LA 6/2021 vp

Ari Koponen ps ym.

Lakialoite laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tällä lakialoitteella ehdotetaan, että perusopetuslaissa (628/1998) säädetään myös rehtorin oikeudesta määrätä jälki-istunto. Samoin esitetään säätämistä rehtorin mahdollisuudesta turvaamistoina evätä osallistuminen opetukseen kolmen päivän ajaksi, jonka aikana oppilaan tukea edistettäisiin oppilashuollon toimesta. Lisäksi esitetään, että oppilaan määräaikaisesta erottamisesta voisi päättää rehtori enintään kahden viikon määräajaksi.

PERUSTELUT

Yleisperustelut

Koulukiusaaminen ja väkivaltatapaukset kouluissa ovat viheliäinen ongelma, johon on etsitty ratkaisuja vuosien ajan. Viimeksi edellisellä hallituskaudella laaja asiantuntijatyöryhmä etsi keinoja kiusaamisen ja väkivallan ehkäisemiseksi, mutta esitetyistä toimenpiteistä on toteutettu vain osa. Vaikka perusopetuslain 29 § säätelee oppilaan oikeudesta turvalliseen oppimisympäristöön, ei nykyinen lainsäädäntö mahdollista riittäviä keinoja ja toimivaltuuksia koululle turvallisen oppimisympäristön takaamiseen varsinkaan kiusaamis- tai väkivaltatilanteiden tapahduttua. Etenkään koulun nopea reagointi näihin tilanteisiin ei ole mahdollista lainsäädäntöpuutteiden vuoksi.

1. Rehtorin päätösvalta jälki-istunnosta

Käytännössä kouluarjessa rehtori koulun johtajana osallistuu vakavien kiusaamis- ja väkivaltatilanteiden selvittelyyn. Nykylainsäädännön mukaisesti rehtorilla ei kuitenkaan ole oikeutta määrätä jälki-istuntoa, vaan tämä oikeus on vain opettajalla. Lainsäädäntö on nykyisellään vieras koulun arkityölle ja vaikeuttaa mainittujen tilanteiden selvittämistä.

Jälki-istunnosta päättämisestä on säädetty perusopetusasetuksen 18 §:ssä. Päätösvaltaa koskeva pykälä tulisi merkityksensä vuoksi siirtää itse perusopetuslakiin, ja siihen tulee lisätä sama jälki-istuntoja koskeva päätösvalta rehtorille oppilaan opettajan ohella.

Lisäksi oppilaalle on säädettävä perusopetuksessa velvollisuus suorittaa hänelle määrätyt rangaistukset. Osa oppilaista ei suorita heille määrättyjä rangaistuksia. Samoilla oppilailta voi olla esimerkiksi jopa kymmeniä tunteja hoitamattomia jälki-istuntoja lukuvuoden päättyessä. Säade-

Lakialoite LA 6/2021 vp

tyt rangaistukset ovat tehottomia, jopa turhia, ellei niitä voida tehokkaasti vaatia suoritettavaksi. Rangaistuksen suorittamista vahvistaa säätäminen siitä, että suorittamattomat jälki-istunnot tulee merkitä lukuvuositodistuksen lisätietoja-kohtaan.

2. Opetuksen epääminen turvaamistoimena

Nykylain mukaan jopa vakavissa väkivaltatilanteissa oppilaan opetukseen osallistumista ei voida evätä kuin korkeintaan lopputyöpäivän ajaksi. Vaikka tilanteeseen puututaankin koulussa kurinpidollisesti tai esimerkiksi yhteistyössä poliisin kanssa ja esimerkiksi oppilashuollon toimin, näyttäytyy tilanne oppilaille usein siltä, että asiaan ei ole riittävästi puututtu. Seuraavana työpäivänä esimerkiksi väkivallan tekijä ja uhri palaavat samoille oppitunneille. Tilanteet olisi tarpeen voida rauhoittaa voimallisemmin kouluyhteisössä ja käynnistää voimallisemmin myös teki-jän oppilashuollollinen tuki.

Koulun rehtorille tulisi säätää oikeus oppimisympäristön turvaamistoimena evätä oppilaan osallistuminen opetukseen enintään kolmeksi työpäiväksi toisten oppilaiden ja opetustilassa työskentelevien turvallisuuden takaamiseksi.

Tämä oikeus tulisi säätää kurinpitopykälien sijaan perusopetuslain 29 §:ssä Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Jotta toimi olisi käytännössä mahdollinen välittömästi kyseessä olevan tapahtuman jälkeen, on tähän liittyvä päätäntävalta annettava koulun rehtorille. Asian säätäminen oppimisympäristön turvallisuutta koskevassa pykälässä korostaisi sitä, että kyseessä ei ole rangaistus vaan turvaamistoimi. Samankaltainen oikeus opetuksen määräaikaiseen epäämiseen on rehtoreilla toisella asteella.

Oppilas, jonka opetukseen osallistuminen olisi evätty, ohjattaisiin oppilashuollon tuen piiriin. Samassa pykälässä säädettäisiin opetuksesta evätyn oppilaan velvollisuudesta osallistua oppilashuollon palveluihin, joiden tavoitteena on tehdä arvio oppilaan oppilashuollollisesta ja muusta tuesta jatkossa.

Usein tarvittava tuki on moniammatillista, koko perhettä koskevaa. Siksi pykälässä tulisi säätää velvoite ilmoittaa epäämisestä kouluterveydenhuollolle ja sosiaalitoimista vastaavalle taholle, jotka selvittävät oppilashuollon toimijoiden kanssa oppilaan ja hänen perheensä hyvinvoinnin tilan. Kouluterveydenhuollon osalta hyvinvoinnin tilan kartoitusvelvollisuuden pitäisi olla vastaava kuin laajoissa terveystarkastuksissa. Laajat terveystarkastukset järjestetään luokilla 1, 5 ja 8. Niihin kutsutaan oppilaan molemmat vanhemmat. Tarkastukseen sisältyy oppilaan hyvinvoinnin, kasvun, kehityksen ja terveydentilan arvioimisen lisäksi vanhempien ja koko perheen hyvinvoinnin selvittely.

3. Rehtorin oikeus määräaikaiseen erottamiseen enintään kahdeksi viikoksi

Perusopetuksen rehtorilla pitäisi olla myös oikeus enintään kahden viikon määräaikaiseen erottamiseen, mikäli rehtori arvioi, ettei monijäsenistä toimielintä tarvita ja oppilaan huoltaja tähän suostuu. Muilta osin prosessi olisi sama kuin monijäsenisen toimielimen päättäessä asiasta. Toisella asteella rehtorilla on jo oikeus opiskelijan määräaikaiseen erottamiseen, ja vastaava oikeus tarvitaan myös perusopetukseen.

Lakialoite LA 6/2021 vp

Oppilaan oikeusturvaa ei lisää se, että päätöksen saa tehdä perusopetuksessa vain monijäseninen toimielin. Yleisesti on tiedossa, että byrokraattisen ja hitaan erottamismenettelyn takia koetetaan nykyisin rehtorin ja vanhempien kesken sopia oppilaan jäämisestä kotiin sovitun pituiseksi ajaksi, vaikka lainsäädäntö ei mahdollista tällaista ratkaisua. Vanhemmat haluavat sopia, koska monijäseninen toimikuntamenettely sivistys- ja sosiaalitoimessa tarkoittaa usein oppilaan salassa pidettäviä tietoja sisältävän asian hidasta käsittelyä useiden ihmisten toimesta, jotka eivät tunne oppilasta ja asiaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

perusopetuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perusopetuslain (628/1998) 36 a §, sellaisena kuin se on laeissa 477/2003, 1267/2013 ja 831/2019, sekä
lisätään 29 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1267/2013 ja 1498/2016, uusi 8—10 momentti ja lakiin uusi 36 j § seuraavasti:

29 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan turvaamistoimena evätä työpäivän ajaksi ja enintään kolmeksi seuraavaksi työpäiväksi, jos on olemassa vaara, että oppilaan oma tai toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Epäämisen jälkeen oppilaalla on velvollisuus keskustella näiden päivien aikana henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa, ja näiden on varmistettava oppilaan tarvitsema tuki epäämisen aikana sekä kouluun palattaessa. Tavoitteena on tehdä arvio oppilaan opiskeluhuollollisesta ja muusta tuesta jatkossa.

Epäämisestä on välittömästi ilmoitettava kouluterveydenhuollolle sekä sosiaalitoimesta vastaavalle taholle. Saatuaan tiedon epäämisestä myös näillä tahoilla on velvollisuus ryhtyä kiireellisesti yhdessä opiskeluhuollon muiden toimijoiden kanssa selvittämään oppilaan ja hänen perheensä hyvinvoinnin tila.

Lakialoite LA 6/2021 vp

36 a §

Menettely kurinpitoasiassa ja erottamisen täytäntöönpano

Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Ennen kurinpitovaroituksen antamista on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaista erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä tarkoitettut toimenpiteet tulee kirjata.

Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määrääjäksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaan huoltajalle on varattava mahdollisuus osallistua suunnitelman laadintaan.

Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta on voimassa, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään, ja lisäksi, mitä jäljempänä 4 momentissa säädetään.

Kun oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu, määräaikaista erottamista voidaan panna täytäntöön sen estämättä, että päätös ei ole lainvoimainen.

Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaista erottamisesta päätetään.

Määräaikaista erottamisesta päättää opetuksen järjestäjän asianomainen monijäseninen toimielin tai enintään kahden viikon määräaikaista erottamisesta voi päättää myös koulun rehtori, mikäli rehtori arvioi, ettei monijäsenistä toimielintä tarvita ja oppilaan huoltaja tähän suostuu. Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen edustuksesta käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa säädetään lastensuojelulain 24 §:n 2 momentissa. Kirjallisen varoituksen antamisesta voi opetuksen järjestäjän niin päättäessä päättää myös koulun rehtori.

36 j §

Rehtorin ja opettajan päätösvalta eräissä tilanteissa

Tämän lain 36 §:n 1 momentissa tarkoitettua jälki-istunnosta päättää rehtori tai oppilaan opettaja, 36 §:n 2 momentissa tarkoitettua oppilaan määräämisestä poistumaan luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, ja pykälän 4 momentissa tarkoitettua tehtävien suorittamisesta työpäivän päätyttyä päättää oppilaan opettaja. Mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettua oppilaan määräämisestä poistumaan koulun järjestämästä tilaisuudesta päättää rehtori tai opettaja. Mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitettua opetuksen epäämisestä päättää rehtori.

Suorittamattomista jälki-istunnoista tehdään lukuvuosidistuksiin merkintä.

Lakialoite LA 6/2021 vp

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

Lakialoite LA 6/2021 vp

Helsingissä 25.2.2021

Ari Koponen ps
Mikko Lundén ps
Ritva Elomaa ps
Pasi Kivisaari kesk
Jenna Simula ps
Antero Laukkanen kd
Veijo Niemi ps
Mari-Leena Talvitie kok
Ano Turtiainen at
Sanna Antikainen ps
Marko Kilpi kok
Mauri Peltokangas ps
Mari Rantanen ps
Lulu Ranne ps
Leena Meri ps
Jari Koskela ps
Jukka Mäkynen ps
Ville Tavio ps
Mika Niikko ps
Tuomas Kettunen kesk
Janne Heikkinen kok
Vilhelm Junnila ps
Rami Lehto ps
Sakari Puisto ps
Ville Vähämäki ps
Jani Mäkelä ps
Veikko Vallin ps
Minna Reijonen ps
Sheikki Laakso ps
Riikka Slunga-Poutsalo ps
Timo Heinonen kok
Pihla Keto-Huovinen kok
Jussi Halla-aho ps
Sami Savio ps
Riikka Purra ps
Petri Huru ps
Heikki Vestman kok
Katri Kulmuni kesk
Mikko Kinnunen kesk
Matias Marttinen kok
Esko Kiviranta kesk
Paula Risikko kok
Jaana Pelkonen kok
Harry Harkimo liik

Lakialoite LA 6/2021 vp

Juha Mäenpää ps
Tom Packalén ps
Arto Satonen kok
Arja Juvonen ps
Sebastian Tynkkynen ps
Mikko Ollikainen r
Jari Ronkainen ps
Toimi Kankaanniemi ps
Janne Sankelo kok
Joakim Strand r
Jouni Kotiaho ps
Kaisa Juuso ps
Ben Zyskowicz kok
Mia Laiho kok
Katja Hänninen vas
Sari Multala kok
Jukka Kopra kok
Sofia Vikman kok
Mikko Kärnä kesk
Peter Östman kd
Mikko Savola kesk
Markku Eestilä kok
Anna-Kaisa Ikonen kok
Pekka Aittakumpu kesk
Markus Lohi kesk
Kim Berg sd
Sari Tanus kd
Heikki Autto kok
Sofia Virta vihr
Hannu Hoskonen kesk
Matti Semi vas
Piritta Rantanen sd
Pauli Kiuru kok
Ville Kaunisto kok
Atte Harjanne vihr
Olli Immonen ps
Paula Werning sd
Heidi Viljanen sd
Juho Eerola ps
Sinuhe Wallinheimo kok
Sari Essayah kd
Marko Asell sd
Jussi Wihonen ps
Joonas Könntä kesk
Eeva Kalli kesk
Kari Tolvanen kok

Lakialoite LA 6/2021 vp

Arto Pirttilahti kesk
Pia Kauma kok
Markus Mustajärvi vas
Jouni Ovaska kesk
Anders Norrback r
Ilkka Kanerva kok
Saara-Sofia Sirén kok
Päivi Räsänen kd
Ruut Sjöblom kok
Anne-Mari Virolainen kok
Petri Honkonen kesk